

แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด
GUIDELINES TO DEVELOP ACADEMIC COLLABORATION NETWORKS
OF OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS IN ROI-ET PROVINCE

¹ปิติพงษ์ ธาระมนต์ และ ²ชัยยนต์ เพาพาน
¹Pitipong Tharamon and ²Chaiyon Paophan

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ประเทศไทย
Roi Et Rajabhat University, Thailand.

¹10pitipong2532@gmail.com

Received: January 16, 2026; **Revised:** February 16, 2026; **Accepted:** February 27, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ทั้ง 3 เขต จำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.973 และ 0.986 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

(PNI_{Modified}) ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยวิธีการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการเครือข่าย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการบริหารจัดการเครือข่าย และความต้องการจำเป็นในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) การประเมินผลการดำเนินงานเครือข่าย 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การประสานงานเครือข่าย 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) การบริหารจัดการเครือข่าย 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมด 6 ด้าน 30 แนวทาง ด้านที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันมี 5 แนวทาง ด้านที่ 2 การบริหารจัดการเครือข่าย มี 6 แนวทาง ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มี 5 แนวทาง ด้านที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มี 4 แนวทาง ด้านที่ 5 การประสานงานเครือข่าย มี 5 แนวทาง และด้านที่ 6 การประเมินผลการดำเนินงานเครือข่าย มี 5 แนวทาง ทั้ง 6 ด้าน 30 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ตามลำดับ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to explore the current and desirable conditions and needs for the management of academic Collaboration networks and 2) to study guidelines for developing the management of academic Collaboration networks of opportunity expansion schools In ROI-ET province. A mixed-methods research was employed in this research consisting of two distinct phases. Phase 1: to study current and desirable conditions and needs for the management of academic Collaboration networks. Phase 1 was divided into 2 steps: 1) to explore current and desirable conditions and needs

for the management of academic Collaboration networks of opportunity expansion schools In ROI-ET province of 351 school administrators. The tool used to collect data is a 5-level rating scale questionnaire with reliability and desirable conditions equal to 0.973 and 0.986 respectively. Mean, standard deviation and analyze the index PNImodified were included to analyze the data in the research. Phase 2: To study guidelines for developing the management of academic Collaboration networks. By means of interviewing school administrators and assess suitability and feasibility. Statistics for data analysis included mean and standard deviation. The research results found that 1. Overall average of the current condition of management of academic Collaboration networks is at a high level in every aspect. The aspect with the highest average is the network management and the side with the lowest average is in terms of Participation of network members. As for the desirable conditions of management of academic Collaboration networks, overall, it is at a high level. The area with the highest average is Participation of network members and the lowest average is network management and the needs for the management of academic Collaboration networks sorting from the highest to lowest average as follows: 1) Participation of network members 2) Network Performance Evaluation 3) Shared Vision 4) Network Coordination 5) Knowledge Exchange 6) network management. 2. Guidelines for developing the management of academic Collaboration networks of opportunity expansion schools In ROI-ET province and there are 6 sides' thirty guidelines for management of academic Collaboration networks. 1) Participation of network members has 5 approaches 2) Network Performance Evaluation has 6 approaches 3) Shared Vision has 5 approaches 4) Network Coordination has 4 approaches 5) Knowledge Exchange has 5 approaches 6) network management has 5 approaches are appropriate and possible at the highest level in all 2 aspects as follows: the appropriateness has a mean of 4.87 and the possibility has a mean of 4.85, respectively.

Keywords: Guidelines for Developing, Management of academic Collaboration Networks, Opportunity expansion school

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 8 และมาตรา 9 ได้กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและความหลากหลายในการ

ปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตาม แนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและ หลักการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ โดย ยึดประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ การให้ความร่วมมือ การกำหนดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน การจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกำกับดูแลใช้การกระจายอำนาจ ใน การบริหารจัดการงานด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้าน การบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550ก: 12)

เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นไปโดยสมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือทำ กิจกรรมร่วมกันในด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ การจัดหาและพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา การประเมินผลและการ เทียบโอน การนิเทศการเรียนการสอน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยที่สมาชิกในเครือข่ายยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนิน กิจกรรมของตนเอง (Starkey, 1997: 125) ซึ่งผลจากการร่วมมือของสถานศึกษาในเครือข่ายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติด้านเจตคติ ด้านความสำคัญ และด้านโครงสร้างองค์กร นอกจากนี้ การที่สถานศึกษาเล็งเห็นผลประโยชน์ของสถานศึกษาเองที่จะได้รับการเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่ง เหตุผลหลักที่ทำให้สถานศึกษาในเครือข่ายให้ความร่วมมือด้วยความสมัครใจ จะนำไปสู่ความเต็มใจ ที่จะประสานกันหรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย (Storer, 1996) รวมทั้งผู้นำเครือข่ายต้องเสริมพลัง เครือข่ายการทำงานด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงานการสร้างและพัฒนาทีมงาน รวมทั้ง การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกระดับทั้งในระดับบุคคลระหว่างบุคคล ทีมงานและองค์กร (Kinlaw, 1995) อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า มีปัญหาด้านการจัดการเรียน การสอน ปัญหาด้านการประเมินผลในการศึกษาแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ ปัญหาด้านการพัฒนาครู ปัญหาด้าน บริหารหลักสูตร ปัญหาด้านการรับฟังเสียงสะท้อนจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน และ ปัญหาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรใหม่ตามลำดับความสำคัญใหม่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนต่ำ นักเรียนออกกลางคัน นักเรียนขาดเรียน ขาดครู อาคารและห้องเรียนไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่สนใจการศึกษาของบุตร และการติดต่อสื่อสารลำบาก อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีบทบาทภารกิจในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมีการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

ความร่วมมือของเครือข่าย ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 5 ที่ได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกองค์กรในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไปเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 12) สถานศึกษาส่วนใหญ่มีขนาดเล็กที่มีผู้เรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา โดยเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วแต่กรณี ตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดไว้ว่า ผู้เรียนมีจำนวน 20 คน สามารถกำหนดอัตรากำลังครูได้หนึ่งคน หากมีเศษเกินสามารถเพิ่มครูได้อีก 1 คน เช่น ในสถานศึกษามีผู้เรียน 20 คน กำหนดอัตราครูผู้สอนได้ 1 คน ถ้าหากมีผู้เรียนตั้งแต่ 21 - 39 คน สามารถกำหนดอัตรากำลังครู เพิ่มได้อีก 1 คน รวมเป็น 2 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รวมบุคลากรในสถานศึกษานี้ทั้งสิ้น 3 คน จากเกณฑ์ที่กล่าวแล้วจึงทำให้สถานศึกษามีความยากลำบากในการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะงานด้านวิชาการให้มีคุณภาพได้

ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยในฐานะครูที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นปัจจัยและวิธีการที่สำคัญที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด 209 โรงเรียน จำนวน 3,768 คน ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 209 คน และครูผู้สอน 3,557 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565 ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2565 จำนวน 351 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปรียบเทียบกับ ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 43)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหาร เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่ง ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหาร เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะของแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง PNImodified

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหาร เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการเครือข่าย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การบริหารจัดการเครือข่าย

1.3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย (0.203) การประเมินผลการดำเนินงานเครือข่าย (0.194) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (0.184) การประสานงานเครือข่าย (0.179) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (0.177) และการบริหารจัดการเครือข่าย (0.135) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน ดังนี้ ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และความเป็นไปได้อีกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 และได้แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 6 องค์ประกอบ 30 แนวทาง มีรายละเอียดดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีแนวทางดังนี้

1.1 การจัดประชุม ชี้แจง เพื่อกำหนดทิศทาง นโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย และสร้างภาพความสำเร็จทางวิชาการให้เกิดขึ้นในอนาคตร่วมกัน โดยการสำรวจความต้องการของเครือข่ายผ่านการ SWOT องค์กร

1.2 การกระตุ้นให้สมาชิกเกิดพันธะสัญญาและสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์เครือข่ายเพื่อมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน

1.3 การสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ร่วมกันทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวก กระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร เพื่อบรรลุตามวิสัยทัศน์เครือข่ายร่วมกัน

1.4 การกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์

1.5 มีหลักการแนวคิดที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบ โดยยึดหลักการของเครือข่าย และความคิดเห็นที่ตรงกัน นำมาสรุปเป็นวิสัยทัศน์ร่วม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. การบริหารจัดการเครือข่าย มีแนวทางดังนี้

2.1 การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายที่ชัดเจน

2.2 กำหนดโครงสร้างการบริหารงาน ทำข้อตกลงร่วมกันในการมอบบทบาทหน้าที่ ให้เหมาะสมกับความถนัดและความต้องการของบุคคล กระจายอำนาจการบริหารงานให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานตามโครงสร้างบรรลุผลสำเร็จ

2.3 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการทำงาน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรับผิดชอบงาน

2.4 มีการระดมทรัพยากร สนับสนุนการทำงานที่เพียงพอ

2.5 มีการสื่อสาร ประสานงานและร่วมมือกัน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน

2.6 มีการประเมินผลและนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มีแนวทางดังนี้

3.1 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน การพัฒนากิจกรรมและเข้าร่วมโครงการต่างๆ ของเครือข่าย ตั้งแต่เริ่มต้นวางแผนจนสิ้นสุดการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.2 การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ และติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทั้งทางตรง และทางอ้อม

3.3 เปิดโอกาสและสนับสนุนให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก โดยการจัดประชุม และการสร้างบรรยากาศ เพื่อให้สมาชิกร่วมปรึกษาหารือในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

3.4 การร่วมกำกับ ติดตาม งาน ด้วยการสรุปโครงการ กิจกรรม การสำรวจความพึงพอใจ และปรับปรุงการดำเนินงานของเครือข่ายวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

3.5 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้ทุกคนมีส่วนร่วม โดยใช้หลักการกระจายอำนาจอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีแนวทางดังนี้

4.1 การส่งเสริมให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ เช่น เวทีเสวนา การประชุม การศึกษาดูงานการนำเสนอผลงาน และสร้างเครือข่ายสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูล

4.2 มีการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และการสนับสนุนทรัพยากรเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.3 การพัฒนาสมาชิกในการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ ทันสมัยส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการมากขึ้น

4.4 การสร้างแรงจูงใจในการ สื่อสาร โดยมีช่องทางสื่อสารที่น่าเชื่อถือและปลอดภัย สร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจให้แลกเปลี่ยนและ เปิดเผยข้อมูลได้อย่างเต็มที่ และใช้ช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสม

5. การประสานงานเครือข่าย มีแนวทางดังนี้

5.1 การจัดระบบการประสานงานเครือข่ายวิชาการที่ดี สามารถเชื่อมโยงข้อมูลภายในเครือข่ายได้อย่างเหมาะสม และชัดเจน

5.2 มีสื่อกลางในการสื่อสารและมีระบบการสื่อสารที่ดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความชัดเจนไม่ซับซ้อน

5.3 การจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจง วัตถุประสงค์ ขอบข่ายงาน และกิจกรรมเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบ

5.4 การประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการบนพื้นฐานการประสานงานที่ดี

5.5 การใช้เทคโนโลยีช่วยในการสื่อสารและการประสานงานที่รวดเร็ว

6. การประเมินผลการดำเนินงานเครือข่าย มีแนวทางดังนี้

6.1 การกำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัด ที่จะประเมินไว้อย่าง ชัดเจน

6.2 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายวิชาการ

6.3 มีระบบหรือรูปแบบการสรุปผลการดำเนินงานที่เป็นแบบแผนและรับรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

6.4 วิเคราะห์และประเมินความก้าวหน้าของผลลัพธ์และผลกระทบของงานในเครือข่ายและจัดทำรายงานผล

6.5 การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และผลการปฏิบัติงานให้สมาชิก และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกได้รับทราบร่วมกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด อภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการบริหารจัดการเครือข่าย อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการเครือข่ายทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด โรงเรียนมีการกำหนดการบริหารและจัดการเครือข่ายทั้งโครงสร้างของเครือข่าย สถานภาพและบทบาทของสมาชิก กฎระเบียบที่ใช้ร่วมกันการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร แผนและโครงการ งบประมาณ เป็นต้น เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน รวมทั้งมีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการหรือสมาชิกในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอย่างชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานเป็นไปตามที่ระบุไว้และมีความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสุรเดช รอดจินดา (2560: 35-36) กล่าวว่า การดำเนินงานการบริหารเครือข่าย เป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ก่อนที่จะปฏิบัติงานจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขของสภาพงานที่เกี่ยวข้องก่อน การปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการและขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ และต้องเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Kasperson & Breitbank (1974) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือการที่สมาชิกทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือสามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง และสอดคล้องกับนิรันดร์ จงวุฒิวะสน์ (2550: 48) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องทางความคิด จิตใจ อารมณ์และทางกายการมีส่วนร่วมมีความหมายมากกว่าการเป็นส่วนหนึ่ง การมีส่วนร่วมมีความหมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม เป็นการกระทำ จึงมีทั้งผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับผลและสาธารณชนผู้เป็นบริบทของการกระทำ

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้

ดังนี้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การประเมินผลการดำเนินงานเครือข่าย การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การประสานงานเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการบริหารจัดการเครือข่ายตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเดช รอดจินดา (2560) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอนดังนี้ (1.1) การวางแผนการสร้าง (1.2) การจัดองค์กรเครือข่ายความร่วมมือ (1.3) การดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือ และ (1.4) การประเมินผลเครือข่ายความ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการมี 30 แนวทาง และผลการประเมินมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน ดังนี้

ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก การบริหารเครือข่ายวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดร้อยเอ็ด ควรเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายเกิดผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ เนื่องจาก การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สำเร็จผล เพราะรูปแบบการบริหารแบบเครือข่ายจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมรับผลประโยชน์ จึงจะสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้จะต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานเครือข่าย เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของการปฏิบัติงาน นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานต่อไป สอดคล้องกับหวานใจ เวียงยั้ง (2564) ได้ศึกษา กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าดัชนีของความต้องการจำเป็นโดยรวม เท่ากับ 0.336 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ของเครือข่าย ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่าย ด้านการประสานหน่วยงานและองค์กรเครือข่าย ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสื่อสาร ด้านการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่าย ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย และด้านการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ตามลำดับ

ด้านความเป็นไปได้อีกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประเด็น ปัญหา และหาแนวทางในการพัฒนาแผนบริหารเครือข่ายวิชาการของโรงเรียนร่วมกัน ในรูปแบบ (PLC) เพื่อให้สามารถนำมาปรับประยุกต์การบริหารเครือข่ายความ

ร่วมมือในปัจจุบัน ที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน วัตถุ สังคม และบุคคล จึงควรมีแนวทางการบริหารงานเป็นแนวปฏิบัติที่ดีและที่ยั่งยืน เพื่อให้ผู้บริหาร นำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาต่างๆ สอดคล้องกับสูตรเศษ รอดจินดา (2560: 41) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่าง สถานศึกษา ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การสนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 3) การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 5) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 6) การสื่อสาร 7) การวัดและประเมิน และ 8) การวิจัยคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี. โปรดักส์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สูตรเศษ รอดจินดาและคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนบน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(1): 1020-1042.
- หวานใจ เวียงยิ่ง. (2564). *กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ปรัช. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Kasperson, R.E.,and Breitbank. (1974). *Participation Decentralization and Advocacy Planning*. Resource Paper No.25 (Washington D.C.: Association of America Geographer).
- Kinlaw, D. C. (1995). *The practice of empowerment*. Hampshire England: Gower.
- Starkey, Paul. (1997). *Networking for Development*, International Forum for Rural Transport and Development. London.
- Storer. (1996). *Management Theory from Taylorism to Japanization*. London: International Thompson Business Press.